

Antihypertenziva

Tento studijní materiál slouží výhradně pro výuku praktických cvičení předmětu Farmakologie II studentů VL a ZL lékařské fakulty MU. Představuje stručné podklady pro přípravu k probírané látce a osnovu pro záznam vlastních poznámek ve výuce. Vysvětlující doplnění, aktuální údaje a prohloubení obsahu jsou předmětem jednotlivých cvičení.

PharmDr. Jan Juřica, Ph.D

Arteriální hypertenze

- opakované zvýšení krevního tlaku (TK) 140/90 mm Hg prokázané alespoň u 2 ze 3 měření TK, pořízených při nejméně 2 návštěvách u lékaře
- prevalence v dospělé populaci 20-30 %
- Rizikový faktor:

Klasifikace hypertenze podle WHO a Mezinárodní společnosti pro hypertenzi (pro dospělé)

	STK mm Hg		DTK mm Hg
Optimální	< 120	a	< 80
Normální	< 130	a	< 85
Vyšší normální tlak	130 - 139	nebo	85 - 89
Mírná hypertenze	140 - 159	nebo	90 - 99
Středně těžká hypertenze	160 - 179	nebo	100 - 109
Těžká hypertenze	> 180	a	> 110
Izolovaná systolická hypertenze	† 160	a	< 90

Klasifikace arteriální hypertenze podle etiologie

- **Primární (esenciální)** – asi 95 % všech nemocných s hypertenzí; multifaktoriální choroba bez známé organické příčiny.
- **Sekundární** – onemocnění se zjištěnou organickou příčinou, jejímž důsledkem je zvýšení krevního tlaku.
  -
  -
  -
  -
  -

Terapie arteriální hypertenze

- Cíl: dosažení hodnot TK pod 140/90 mm Hg u pac. s vysokým KVS rizikem nebo DM pod 130/85 mm Hg

Nefarmakologické přístupy:

Změna životního stylu- omezení příjmu Na, kouření, alkoholu, NSAIDs, kortikoidů

-
-
-

Farmakoterapie hypertenze

1. ACE-inhibitory (ACE-I)
2. Blokátory receptorů angiotenzinu II
3. Inhibitory reninu
4. Blokátory Ca⁺⁺ kanálů
5. Diuretika
6. Betablokátory
7. Látky působící centrálně
8. Alfa-blokátory
9. Látky s přímým vazodilatačním působením
10. Ganglioplegika
11. Látky blokující adrenergní neurony

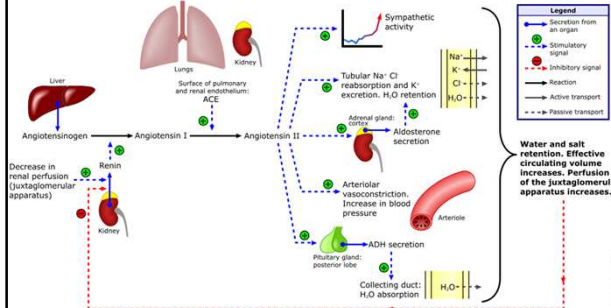

---

1. ACEi

Inhibitory angiotenzin konvertujícího enzymu

Renin-angiotensin-aldosterone system

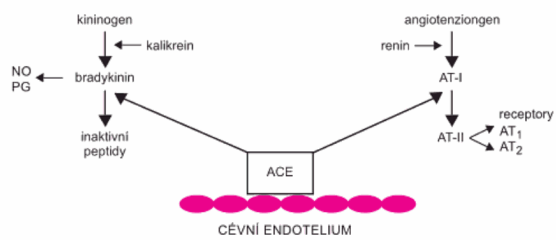

---

1. ACEi

Inhibitory angiotenzin konvertujícího enzymu

---

1. ACEi

Léčiva 1. volby v terapii hypertenze

Mechanismus účinku:

- 1) reverzibilní inhibice ACE
- 2) blok degradace bradykininu

Rozsah poklesu TK závisí na aktivitě RAA systému před zásahem (množství Na, objem plasmy, podání diuretik)

---

1. ACEi

Účinky:

Pokles TK -

↓ aldosteronu

Indikace:

hypertenze

...

...

...

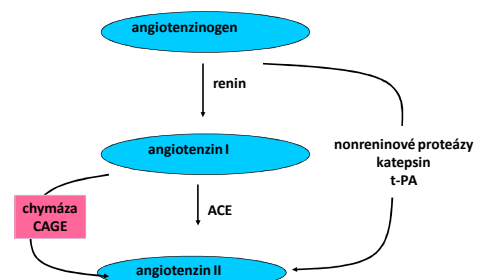

---

1. ACEi neblokují lokální alternativní cesty syntézy AT-II

CAGE (chymostatin senzitivní AT-II generující enzym v cévách
t-PA – tkáňový aktivátor plazminu
katepsin – sérová proteáza

---

1. ACEi

Zástupci	Dávkování	
Captopril	3x	12,5 - 50 mg
Enalapril	2x	5 - 20 mg
Perindopril	1x	4 - 8 mg
Quinapril	1-2x	5 - 20 mg
Lisinopril	1x	20 - 80 mg
Spirapril	1x	6 mg
Trandolapril	1x	2 - 4 mg
Ramipril	1x	2,5 - 10 mg

---

1. ACEi

Kinetika: transportéry pro malé peptidy
játerní mikrosomální metabolismus (enalapril = proDrug)
VARIABILNÍ POLOČAS

NÚ: hypotenze
suchý dráždivý kašel

KI: těhotenství, kojení
stenóza renálních arterií
primární hyperaldosteronismus

---

1. ACEi

lékem volby:

stav po AIM, CMP
remodelace srdce, cév-hypertrofie LK,
srdeční selhání,
DM, hyperlipoproteinémie
(nezhoršují metabolické poměry)

---

2. Inhibitory rcp. pro angiotenzin II „Sartany“

Mechanismus účinku:

Kompetitivní antagonismus ATII na receptorech AT₁
Neovlivňují rozklad bradykininu – nevyvolávají kašel ☺

Účinky:

-
-
-
-
-
-

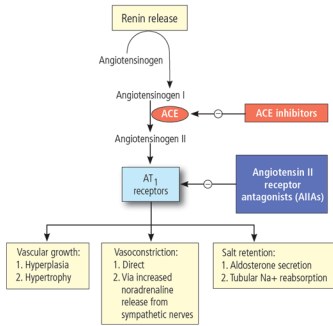

---

2. Inhibitory rcp. pro angiotenzin II

---

2. Inhibitory rcp. pro angiotenzin II „Sartany“

Indikace:

hypertenze
srdeční nedostatečnost
AIM

Protektivní účinek na ledviny při mikroalbuminurii

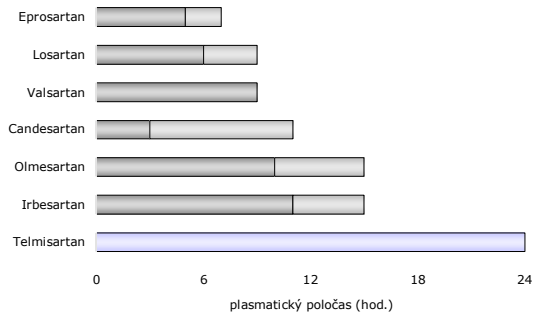

---

2. Inhibitory rcp. pro angiotenzin II

---

2. Inhibitory rcp. pro angiotenzin II

Kinetika: dobrá dostupnost bez ohledu na jídlo
aktivní metabolity (většinou stačí 1x denně)

NÚ: hypotenze

KI: těhotenství, kojení
stenóza renálních arterií
primární hyperaldosteronismus
ženy ve fertilním věku bez antikoncepce (?)

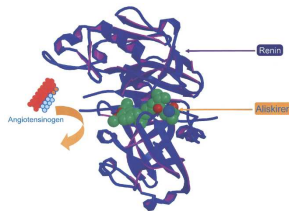
---

3. Antagonisté reninu

Mechanismus účinku:

protilátky
peptidová analoga N-terminálního konce
angiotensinogenu, tzv. "renin inhibující peptid"

neodštěpitelná analoga

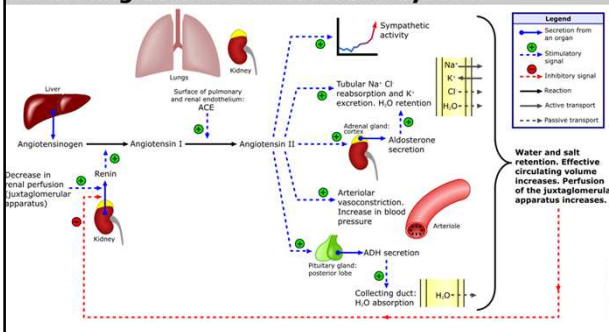

---

3. Antagonisté reninu

Renin-angiotensin-aldosterone system

---

3. Antagonisté reninu

Zástupci

Enalkiren
Remikiren
Aliskiren
Zankiren
Ciprokiren
SPP635
SPP1148

Kinetika: potrava neovlivňuje účinek léčiva

Kombinuje se nejčastěji s hydrochlorothiazidem nebo i AT II

NÚ: průjem, angioedém

---

4. Blokátory vápníkových kanálů

Mechanismus účinku:

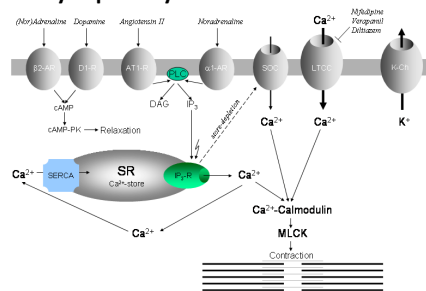

---

4. Blokátory vápníkových kanálů

SOC = store-operated channels
LTCC = L-Type Calcium Channel
K-Ch = K⁺ channel

---

4. Blokátory vápníkových kanálů

Účinky:

snižují TK systémovou vasodilací
nevyvolávají ortostatickou hypotenzi
nepůsobí retenci Na⁺ (na rozdíl od ostatních vazodilancí) ☺
metabolicky neutrální
nevedou k bronchokonstrukci
vedou k regresi hypertrofie LK

---

4. Blokátory vápníkových kanálů - zástupci

Dihydropyridiny -

1. Generace – nifedipin

2. Generace

-felodipin, isradipin, nisoldipin, nitrendipin, nilvadipin, nimodipin

3. Generace

amlodipin, lacidipin, lerkanidipin, manidipin, barnidipin, benidipin

Non-dihydropyridiny

diltiazem
verapamil

---

4. Blokátory vápníkových kanálů

Indikace:

hypertenze
angina pectoris

Interakce:

chinidin - hypotenze
diltiazem, verapamil – ne současně s β blokátory
(bradykardie)
verapamil x digoxin !!

---

4. Blokátory vápníkových kanálů

Kinetika: variabilní dostupnost (diltiazem jen cca 20%)

variabilní poločas eliminace
(nifedipin vs. Amlodipin – 2 vs. 40 h)
intenzivní vazba na proteiny plasmy
metabolizace CYP

NÚ: hypotenze, bolest hlavy, reflex. tachykardie (DH pyridiny)
bradykardie (Non-DH pyridiny)
obstipace

KI: AV blok, srdeční selhání (verapamil, diltiazem)
tachykardie (DH pyridiny)

---

5. Diuretika

Mechanismus antihypertenzivního účinku:

-
-
-

působí několika mechanismy přímo v ledvinách na různých místech nefronu

Nejdůležitější místa zásahu:

proximální tubulus
vzestupné raménko Henleho kličky
distální tubulus
sběrné kanálky

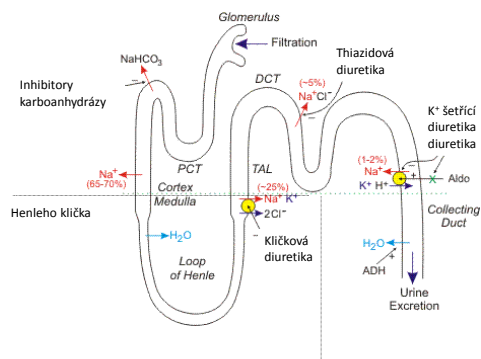

---

5. Diuretika

---

5. Diuretika

Thiazidy - i- resorpce Na^+ a Cl^- v distálním tubulu

hydrochlorothiazid
chlorthalidon (analog thiazidů)

indapamid } méně
metipamid } saluretické

---

5. Diuretika

Thiazidy

Farmakokinetika: dobrá absorpce,
vyloučení močí v proximálním tubulu

Diuréza přetrvává až 12 h,
hypotenzivní účinek s latencí 3-4 dnů, při vysazení opět latence.

Indikace:

---

5. Diuretika

Kličková

velmi silné, krátké působení
vazodilatační účinek
ztráty Na, Cl, K, Ca, Mg

Indikace:

HT
plicní edém
městnavé srdeční selhání
hyperkalcémie

---

5. Diuretika

Kličková - zástupci

furosemid
torasemid
k. etakrynová

---

5. Diuretika

Kalium šetřící

slabší diuréza, menší ztráty K⁺
brání reabsorpci Na⁺

- triamteren, amilorid

- antagonist aldosteronu - spironolakton

Indikace: kombinovaná terapie HT

---

5. Diuretika

Proximálního tubulu - Inhibitory karboanhydrázy

- ne pro terapii HT

-

Osmotická - „táhnou“ osmotický ekvivalent vody
- v léčbě HT nepoužívané
(mannitol)

---

5. Diuretika

NÚ:

-
-
-

KI:

dna (především thiazidy)
renální selhání, hyperkalémie (K⁺ šetřící)
Relativní: těhotenství, metabolický syndrom

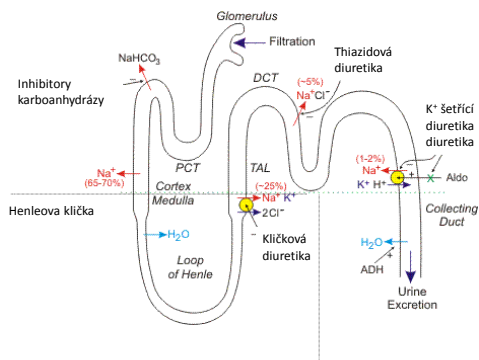

---

5. Diuretika

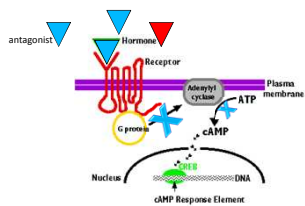

---

6. Antagonisté beta adrenergických rcp. = „betablokátoři“

Mechanismus působení:

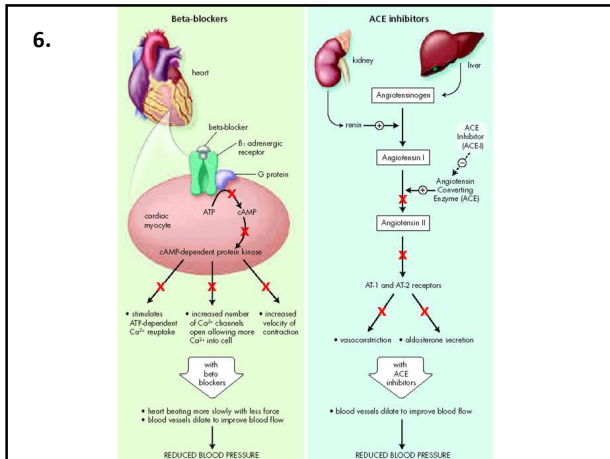

---

6. Antagonisté beta adrenergních rcp. = „betablokátory“

Mechanismy HT účinku není zcela objasněn – teorie:

- tlumí aktivitu sympatiku centrálně i periferně
- potlačení výdeje reninu
- zmenšení srdečního výdeje i venózního návratu
- nastavení baroreceptorů
- stimul tvorby vasodilatačních prostaglandinů
- ↑ ANF
- blokáda presynaptických β receptorů ↓ uvolňování NA
- ↓ presorické odpovědi na katecholaminy při stresu a námaze

---

6. Antagonisté beta adrenergních rcp. = „betablokátory“

Farmakologický účinek:

-
-
-
-
-

**6. Antagonisté beta adrenergických rcp.
= „betablokátory“**

Kardioprotektivní účinky:

- antiischemický- snížení srdeční práce = snížení spotřeby O₂
- antiarytmický- zvýšením fibrilačního prahu
- vlivem bradykardie se prodlužuje diastola a zlepší se koronární průtok

---

**6. Antagonisté beta adrenergických rcp.
= „betablokátory“**

Klasifikace betablokátorů

1. metipranolol, propranolol, timolol, nadolol, sotalolol
2. metoprolol, atenolol, bisoprolol, betaxolol, esmolol
3. pindolol, bopindolol, oxprenolol, carteolol (glaukom, lok.)
4. acebutolol, celiprolol
5. Ostatní- β_1 , α_1 , α_2 , vasodilatace (β_2 ISA) = celiprolol
 β_1 , β_2 , α_1 -labetalol, carvedilol

**6. Antagonisté beta adrenergických rcp.
= „betablokátory“**

Výběr konkrétní látky:

starší	β_1 či s ISA
mladší	NS
ICHS, AIM	ne se silnou ISA
ICHS, AP	vhodné více než jiné skupiny
DM II.	malé dávky β_1 , s ISA
těhotenství	β_1 , alfa+beta
bradykardie pod 50	s ISA
srdeční selhání	carve, bisopr, metopr
ICHDK	β_1 , s ISA, vasodil.
Hyperliproteinémie	s ISA
perioperační HT	esmolol

**6. Antagonisté beta adrenergických rcp.
= „betablokátory“**

I:

KI:

---

7. Centrálně působící antihypetenziva

Agonisté imidazolinových receptorů

imidazolinový receptor odlišný od α rcp. v prodl. míše
 I_1, I_2 -receptory, I_1 v CNS a ledvinách

- ↓ stimulace srdce + cév sympatikem
- ↓ sekrece reninu
- ↓ stimulace ledvin sympatikem
- ↓ sekrece vasopresinu

**moxonidin
rilmenidin**

---

7. Centrálně působící antihypetenziva

Centrální α_2 agonisté

α -metyldopa – falešný prekurzor NA / stimulace α_2
neovlivňuje glomerul. filtraci
klonidin - stimulace α_2
-rebound fenomén

Centrální + periferní α_2 agonisté

urapidil

---

8. Alfa blokátory

selektivní reverzibilní α_1 -lytika
neovlivňují α_2 rcp. - nezvyšují NA

NÚ:

prazosin
doxazosin
terazosin

---

9. Přímé vazodilatátory

MÚ: interference s Ca^{++}
přímá vazodilatace (arteriol = $\downarrow$ riziko ortostat. hypotenze)
 $\downarrow$ chronická účinnost (endokrinní, vegetativní regulace)
 $\uparrow$ reninu = $\uparrow$ perif. cévní rezistence
nevhodné k monoterapii, jen kombinace s BB

hydralazin
minoxidil
diazoxid
nitroprusid sodný

---

10. Ganglioplegika

MÚ: blokáda S i PS
 $\rightarrow$ řada NÚ (posturální hypotenze, neostře vidění,
xerostomie, obstipace, retence moči, impotence

trimetafan

Jen při HT krizi nebo operacích

---

11. Látky blokující adrenergí neurony

MÚ: snížení vyplavování NA

guanethidin – vyplavení NA → presorická odpověď →
→ snížení („vyčerpání“) NA → vymizení presorické odpovědi
NÚ: ortostat. hypotenze, snížená renál, splachn. perfuze

reserpin - ↓ NA v adren. neuronech (i ukládání NA)

NÚ: deprese, noční můry, parkins. sy.
posturální hypotenze, kongesce sliznic,
I: HT krize

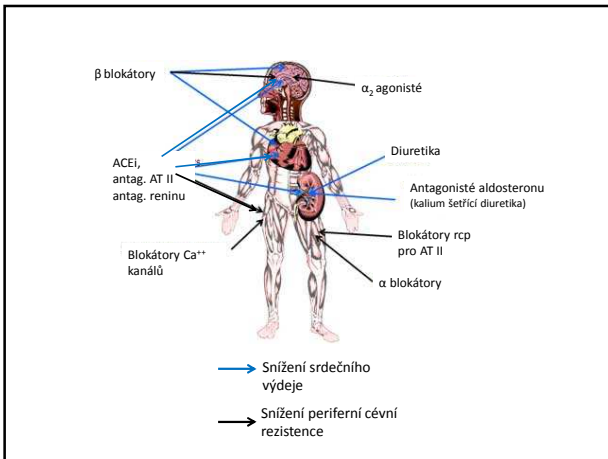

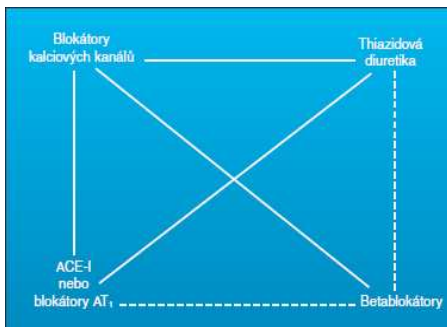

Kombinace antihypertenziv (vhodné a nejčastější)
